

Bijzondere schelpenvondsten op het strand van Hoek van Holland*

Hans Post | afdelingscoördinator mollusken, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; posthans@kabelfoon.nl

Marja Post

Frans de Jong | collectiebeheerder vissen, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; ariefransdejong@me.com

▲ Pier en strand van Hoek van Holland. (Jaap van Leeuwen)

Wanneer de wind uit het oosten waait, gaat het kriebelen bij schelpenverzamelaars. Toen het weerbericht voor 23 en 24 oktober 2009 een 'krachtige, aan de kust tot stormachtige zuidoostenwind' meldde, haastten Hans Post, zijn echtgenote Marja en Frans de Jong zich naar het strand van Hoek van Holland. Zij deden er enige bijzondere schelpenvondsten. Hoek van Holland blijft verbazen, elke keer weer.

Een straffe zuidoosten wind is meestal goed voor interessant aanspoelsel. Bij afnemend tij verdeelt de zee keurig gesorteerd al wat ze op het strand kwijt wil. Wat achter blijft, is een geordende supermarkt waarin het plezierig winkelen is voor schelpenverzamelaars. Schelpen en schelpdelen van gelijke grootte en soortelijk gewicht liggen bijeen. Op de uiterste vloedlijn het grotere materiaal bestaande uit zwaardere horens en grotere losse schelpkleppen. Halverwege, tussen de vloedlijn en de laagwaterlijn, liggen de zogenoemde gruislijnen die loodrecht

afgezet zijn ten opzichte van de waterlijn. Bovenaan vinden we het lichtere en grotere materiaal, vaak stukjes hout en veen met daartussen schelpkokerwormen, goudkammertjes, krabbenschilden, zeeboontjes en tweekleppige schelpen. Meer naar het water toe ligt het lichte, kleine materiaal zoals kleine tepelhorens. Zoeken vanaf de pier van Hoek van Holland tot enkele honderden meters in noordelijke richting levert de meeste vondsten op.

Voor schelpenverzamelaars is zo'n voorsortering ideaal. Je weet uit ervaring waar in de gruislijnen je wat kunt verwachten. Het is net alsof je paden in de supermarkt langs loopt op zoek naar de gewenste producten. Toch schuilt hierin ook het gevaar. Door ingesleten zoekpatronen te volgen zie je de aanbiedingen van de dag over het hoofd. Die liggen net als bij de supermarkt niet altijd waar je ze zou verwachten. Zo ook op 23 en 24 oktober 2009. Het werden twee strandwandelingen met bijzondere vondsten.

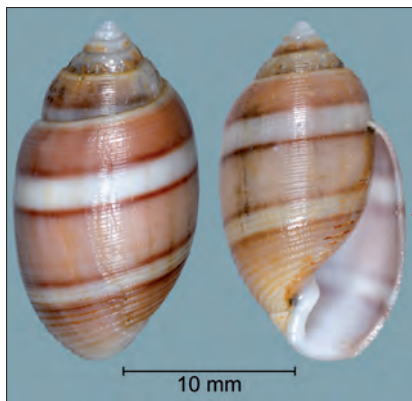
Spoelhorens

Als eerste noemen we de vondst van 23 spoelhorens (*Acteon tornatilis*). Dit is elders geen zeldzame soort, maar langs de Nederlandse kust wel. Een enquête onder enige schelpenverzamelende collectiebeheerders (n=4) leverde op dat er in 30 jaar tijd maximaal twee exemplaren per persoon van het Hollandse strand werden opgeraapt. Dat we dertig jaar lang niet goed gezocht hebben, is onwaarschijnlijk. Wat op 23 en 24 oktober 2009 aanspoelde was buitengewoon bijzonder. In de literatuur wordt de spoelhorren steevast

▲ De branding bij Hoek van Holland. (Jaap van Leeuwen)

* Opgedragen aan Jan Nieuwenhuis (1924-2009)

▲ Spoelhoren (het gaafste exemplaar), Hoek van Holland, 23/24 oktober 2009; NMR 9930-63403. (Robert Vink)

aangeduid als zeldzaam. Op de online beschikbare verspreidingskaart van Stichting Anemoon (www.anemoon.org) wordt de soort tussen 1900 en 1990 slechts tweemaal als autochtoon (niet aangevoerd op drijvende voorwerpen) op onze kust gemeld. In de collectie van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam is de stand iets rooskleuriger: 16 monsters met recent (niet-fossiel) materiaal, verzameld langs de Nederlandse kust tussen 1941 en 1998. Tien monsters zijn afkomstig van het strand van Hoek van Holland (1961-1998), twee van het strand van Scheveningen (1941, 1986), twee van Katwijk-Noordwijk (1953, 1991) en een van Rockanje (1964). Ook werd er een monster op 80 zeemijlen ten westen van Texel opgevist in 1977.

Alle door ons op 23/24 oktober gevonden schelpen zijn leeg. Een deel ziet er 'vers' uit, de karakteristieke banden zijn goed zichtbaar. Een groter deel is gelig verkleurd; een enkel exemplaar is donker en ouder (niet 'vers'). De complete, onbeschadigde exemplaren (n=12) liepen qua totale lengte uiteen van 9.1 tot 18.9 mm, met een gemiddelde van 14.2 mm. De spoelhorens lagen niet in specifiek gruis. We vonden er in de hoogwaterlijn, in de gruisbanken tussen het veen en tussen grover materiaal. We zouden ze vooral in het lichtere materiaal verwachten maar ze bleken juist ook tussen het grovere materiaal te liggen. Het monster spoelhorens is opgenomen in de collectie onder catalogusnummer NMR 9930-63403.

Stekelhorens en wenteltrapjes

Als tweede noemen we de vondst van drie stekelhorens (*Ocenebra erinacea*). Een daarvan was puntgaaf en de beste qua kwaliteit ooit door ons op Hoek van Holland strand gevonden. Het monster is opgenomen in de collectie onder catalogusnummer NMR 9930-63404. Over eerdere vondsten van

▲ Het bijna complete monster spoelhorens, Hoek van Holland, 23/24 oktober 2009; NMR 9930-63403. (Hans Post)

deze soort op het strand van Hoek van Holland berichtte Straatgras 18(2), juli 2006. Als derde vondst noteerden we bijna 200 wenteltrapjes (*Epitonium clathrus*). Ook hierbij vele vers uitzijende exemplaren.

Verse fuikhorens

Als laatste opmerkelijke vondst noemen we de gevlochten fuikhorens (*Nassarius reticulatus*). Niet eerder troffen we zoveel levende en versdode exemplaren aan bij Hoek van Holland. Op enkele honderden meters strand lagen er enige duizenden. We namen er flink wat mee (NMR 9930-63882). Het is nog niet zolang geleden dat je al blij was wanneer je een oud verkleurd exemplaar kon oprapen. Blijkbaar gaat het deze soort voor de wind.

Ook keken we nog even op de basaltblokken langs de pier. We zochten naar levende schaalhorens (*Patella vulgata*). Net als in december 2005 waren ze gemakkelijk te vinden. We hebben ze niet geteld

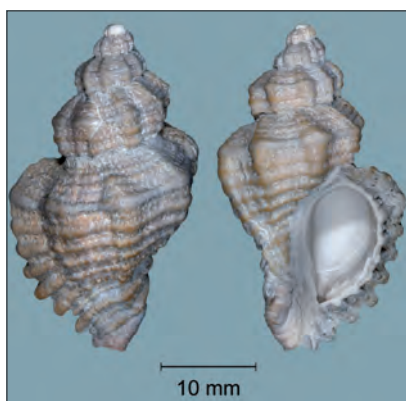
vanwege het opkomende tij, maar in enkele minuten zagen we er tientallen. Ook deze soort gedijt goed. Van deze soort is ook een aangespoeld exemplaar verzameld en opgenomen in de collectie (NMR 9930-63405).

Tweede Maasvlakte

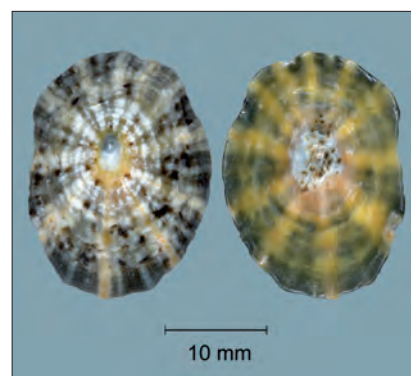
We vroegen ons af waarom deze spoelhorens juist nu in grote aantallen aanspoelden. Is de soort plotseling algemener geworden voor de kust? Dat zullen we snel weten als andere schelpenverzamelaars hun vondsten melden. Misschien heeft het te maken met de aanleg van de Tweede Maasvlakte waardoor zand wordt verplaatst en er wellicht andere zeestromingen ontstaan? ◀

Meld spoelhorens

We roepen lezers op om op zoek te gaan naar spoelhorens op het Nederlandse strand. Vind je een exemplaar (compleet of beschadigd, het maakt niet uit), mail dan naar een van de schrijvers van dit artikel.

▲ Stekelhoren, Hoek van Holland, 23/24 oktober 2009; NMR 9930-63404. (Robert Vink)

▲ Schaalhoren, Hoek van Holland, 23/24 oktober 2009; NMR 9930-63405. (Robert Vink)